

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧОРТКІВСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПІДПРИЄМНИЦТВА І БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ЧННЦБ ЗУНУ

Надія КУЛЬЧИШЬКА

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. проректора з науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ

31 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«Фінансовий ринок»

ступінь вищої освіти – бакалавр

галузь знань – 07 «Управління та адміністрування»

спеціальність – 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

спеціалізація – «Фінанси, банківська справа та страхування»

освітньо-професійна програма – «Фінанси, банківська справа та страхування»

кафедра фундаментальних та спеціальних дисциплін

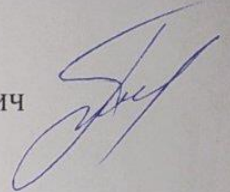
Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Екзамен (сем.)
Денна	3	6	28	28	3	8	83	150	6
Заочна	3	6	8	4	-	-	138	150	6

31.08.2023 р.

Чортків – ЗУНУ
2023

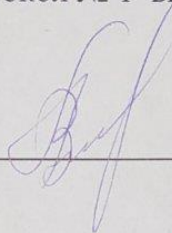
Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 9 від 26.05.2021 р.).

Робочу програму склав к.е.н, доцент Довбуш Андрій Васильович

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін (протокол № 1 від 28.08.2023 р.)

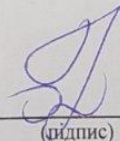
Завідувач кафедри

Людмила ДЕРМАНСЬКА

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», протокол № 1 від 30.08.2023р.

Керівник групи
забезпечення спеціальності

(підпис)

Ольга КИРИЛЕНКО
(ПІБ)

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ РИНОК»

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ РИНОК»

Дисципліна «Фінансовий ринок»	Галузь знань, спеціальність, освітньо- професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань – 07 «Управління та адміністрування»	Статус дисципліни нормативна Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність – 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»	Рік підготовки: Денна – 3; Заочна – 3. Семестр: Денна – 6; Заочна – 6.
Кількість змістових модулів – 2	Спеціалізація – «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»	Лекції: Денна – 28 год; Заочна – 8 год. Практичні заняття: Денна – 28 год; Заочна – 4 год.
Загальна кількість годин – 150	Освітньо-професійна програма – «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»	Самостійна робота: Денна – 83 год; Тренінг – 8 год; Заочна – 138 год. Індивідуальна робота: Денна – 3 год.
Тижневих годин – 10 год., з них аудиторних – 4 год.	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Вид підсумкового контролю – екзамен

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ РИНОК»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Мета вивчення дисципліни – формування системи знань з теоретичних та практичних аспектів управління фінансами за допомогою фінансових посередників та аналізу фінансових послуг. Підготовка фахівців певного рівня кваліфікації в галузі моніторингу та управління послугами фінансового ринку, що забезпечуватиме конкурентні переваги, формування у слухачів комплексного розуміння системи взаємозв'язків фінансового ринку, а також дослідження специфічних інструментів, які обертаються на ньому.

Предметом дисципліни є система економічних відносин, які виникають у процесі перерозподілу фінансових ресурсів на фінансовому ринку між державою, фізичними та юридичними особами шляхом купівлі – продажу фінансових активів.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

У процесі вивчення курсу «Фінансовий ринок» передбачається вирішити наступні завдання:

1. вивчити та краще зрозуміти сутність, призначення та основи організації фінансового ринку;
2. ознайомитись з новітніми інструментами фінансового ринку;
3. дати оцінку учасникам фінансового ринку та їх функцій;
4. розглянути механізми функціонування фінансового ринку;
5. сформуванати комплексне розуміння взаємозв'язків суб'єктів фінансового ринку;
6. вивчити кон'юнктуру фінансового ринку та методи її дослідження;
7. сформуванати практичні навички та вміння щодо проведення операцій на фінансовому ринку та ефективного управляти фінансовими та валютними ризиками;
8. визначити потреби споживачів у фінансових інструментах та можливостях задоволення їх потреб;
9. оволодіти знаннями щодо проведення операцій з похідними фінансовими інструментами;
10. показати роль держави та ключових учасників у регулюванні фінансового ринку.

2.3. Найменування компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни:

– Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

– Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Навчальна дисципліна «Фінансовий ринок» тісно пов'язана з іншими економічними дисциплінами: «Статистика», «Фінанси», «Економетрика». Знання та навички, набуті студентами в процесі вивчення цих дисциплін, є базою для вивчення питань, що стосуються функціонування фінансового ринку.

2.5. Програмні результати навчання:

– Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

– Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

– Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

– Знати механізм функціонування державних фінансів, у т. ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

– Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т. ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів

господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

- Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

- Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.

- Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

- Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

- Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

- Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

- Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

- Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

- Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

- Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

- Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ РИНОК»

Змістовий модуль 1. Теоретико-організаційні основи функціонування фінансового ринку

Тема 1. Фінансовий ринок: сутність, функції, призначення, основи організації та роль в економіці.

Для швидкого та якісного розвитку економіки необхідна мобілізація тимчасово вільних коштів фізичних та юридичних осіб, їх розподіл та перерозподіл на комерційній основі між різними секторами економіки. Ці процеси повинні здійснюватися на фінансових ринках. Роль фінансового ринку в сучасній ринковій економіці полягає не лише в акумуляції збережень, а й у ефективному їх використанні для створення нового капіталу.

Впродовж останніх років сфера банківської справи і фінансових ринків стала однією із найбільш привабливих і актуальних. Фінансові ринки є дуже динамічними і швидко змінюються, а нові інструменти з'являються майже щоденно.

Для аналізу операцій та інститутів фінансових ринків розглянемо такі економічні поняття, як: рівноважна ціна фінансового ринку, витрати обміну, несприятливий вибір, моральний ризик та інші.

Література: 2; 5; 6; 7; 11; 12; 15; 20; 21; 22; 24; 25; 26.

Тема 2. Становлення, розвиток та регулювання фінансового ринку.

Фінансові ринки в сучасному розумінні репрезентують собою механізм торгівлі фінансовими активами, обов'язковими атрибутами якого є чіткі правила торгівлі, наявність професійних учасників ринку та розвинута ринкова інфраструктура, яка забезпечує мінімальні витрати і максимальну надійність укладення угод.

Виникнення тих чи інших форм торгівлі фінансовими зобов'язаннями історики відносять як мінімум до часів Римської імперії. Фінансові зобов'язання, які можна вважати праобразом сучасних цінних паперів, існували ще в середні віки, і найбільш відомий приклад тут – зобов'язання італійських міст держав. Але практично до 17-го століття об'єктивна необхідність в існуванні ринку для торгівлі цінними паперами практично була відсутньою: об'єми випуску тих чи інших цінних паперів були досить малими, а їх тримачами було досить обмежене коло людей.

Функціонування будь-якого ринку в сучасних умовах неможливо собі уявити без законодавчої бази регулювання та впливу держави. Саме держава визначає і контролює правові основи ринкових відносин, насамперед права власності, установлює базові правила економічних відносин учасників ринку. Досить поширеною є точка зору, що зловживання на фондовому ринку були однією з причин найглибшого спаду в світовій економіці початку 30-х років ХХ сторіччя, при якому скорочення виробництва становило в окремих країнах 50%, а рівень безробіття досягав 30%.

Література: 2; 3; 5; 6; 11; 12; 15; 19; 22; 26.

Тема 3. Трансформація локальних фінансових ринків у глобальний. Валютний ринок.

Після падіння Бреттон-Вудської Системи центральні банки втратили монополію на управління грошовою масою і рухом валюти. 80-і роки стали епохою дерегулювання в монетарній сфері, лібералізації руху капіталу і падіння темпів інфляції. Маржа банків стала більш низькою через зростаючу конкуренцію і неповернення кредитів.

До початку 1990-х рр. коло подій замкнулося: економічний колапс в Східному блоці спричинив сильний попит на капітал, розпочалося нове зростання відсоткових ставок. Світові економічні відносини потребували переходу на якісно новий рівень.

Література: 5; 6; 7; 8; 11; 17; 21; 22; 23; 24; 28.

Тема 4. Грошовий ринок та ринок капіталів.

Грошовий ринок як сегмент фінансового ринку, на якому здійснюються короткострокові депозитно-позичкові операції (на термін до 1 року), обслуговує рух оборотних коштів підприємств та організацій, короткострокових коштів банків, установ, громадських організацій, держави та населення. Об'єктом купівлі-продажу на грошовому ринку є тимчасово вільні грошові кошти. Грошовий ринок включений до складу елементів фінансового ринку в зв'язку з тим, що пов'язаний з такими об'єктами фінансового інвестування, як депозитні внески – термінові і до запитання.

Ринок капіталу – це частина фінансового ринку, де формується попит і пропозиція на середньостроковий та довгостроковий позичковий капітал виконує наступні функції. По-перше, об'єднує дрібні, розрізнені грошові заощадження населення, державних підрозділів, приватного бізнесу, зарубіжних інвесторів і створює великі грошові фонди. По-друге, трансформує грошові кошти в позичковий капітал, що забезпечує зовнішні джерела фінансування матеріального виробництва національної економіки. По-третє, надає позики державним органам і населенню для вирішення таких важливих завдань, як покриття бюджетного дефіциту, фінансування

частини житлового будівництва тощо. Кредитний ринок дозволяє здійснити накопичення, рух, розподіл і перерозподіл позичкового капіталу між сферами економіки.

Література: 3; 5; 6; 8; 11; 12; 14; 17; 23; 24; 28.

Тема 5. Фінансові посередники та їх функції.

Одним із каналів переміщення коштів від кредиторів до позичальників є непряме (опосередковане) фінансування, що передбачає обов'язковим своїм елементом фінансове посередництво. Фінансовий посередник здійснює цю функцію через отримання коштів від кредиторів і тоді, в свою чергу, надає позички позичальникам.

Через втягнення у процес непрямого фінансування, що називається фінансовим посередництвом, фінансові посередники можуть поліпшувати становище багатьох малих кредиторів, забезпечуючи їх вищим доходом у вигляді процента, і допомагати дрібним дебіторам, що тепер можуть отримати позички. Великі позичальники також отримують вигоду, бо процес фінансового посередництва означає, що більше коштів стають доступними для позичальників на фінансових ринках. Без фінансового посередництва не можна було б отримати повних вигод, що забезпечують фінансові ринки.

Література: 5; 6; 11; 13; 14; 28.

Змістовий модуль 2. Фінансові інструменти та операції фінансового ринку

Тема 6. Цінні папери як головний інструмент фінансового ринку. Ринок похідних фінансових інструментів.

Слово "папір" в сьогоденних умовах є скоріше всього дань історії, коли всі фінансові активи оформлялися у вигляді паперових документів. В сучасній економіці, термін цінний папір відноситься однаково до будь-якої легальної форми закріплення майнових прав – як у вигляді паперового документу, так і у вигляді електронної записки чи рахунку-депо в депозитарії. У будь-якому випадку головним є не "папір", а "ціна", що віддзеркалює забезпеченість даного документу майновими правами.

В загальному, у вигляді цінного паперу оформляють домовленість про обмін теперішньої вартості на майбутню або, що те саме: придбання цінного паперу є обмін абсолютної ліквідності (грошей) на купівельну спроможність в майбутньому. Як у будь-якій угоді, тут завжди присутні дві сторони: емітент та інвестор.

Література: 4; 5; 6; 11; 19.

Тема 7. Ціноутворення на фінансовому ринку. Ціна капіталу.

Ціна – це кількісний вираз тих витрат, які несе виробник, для того щоб отримати прибуток. Поняття ціни тісно пов'язане з поняттям ринкової вартості. Під ринковою вартістю фінансових інструментів мається на увазі вартість, що визначається витратами емітента. З іншого боку, для інвестора ціна – це грошовий вираз вартості цінних паперів, які він купує.

Завданнями ціноутворення на фінансовому ринку є:

- відображення реального співвідношення попиту і пропозиції;
- реалізація конкретних цілей ціноутворення;
- врахування різноманітних факторів.

Література: 5; 6; 10; 11; 14.

Тема 8. Фінансові та валютні ризики.

У ринковій економіці існують різні можливості для інвестиційних вкладень. При виборі юридичною чи фізичною особою напряму вкладення капіталу одним із

головних критеріїв служить оцінка ризику. В цілому ризик у ділових операціях – це економічна категорія, що відображає ступінь успіху (невдачі) фірми в досягненні своїх цілей з урахуванням впливу контрольованих і неконтрольованих факторів. Операції з фінансовими інструментами завжди пов'язані з ризиком.

Фінансові ризики – це спекулятивні ризики. Інвестор, здійснюючи венчурне вкладення капіталу, заздалегідь знає, що для нього можливі лише два результати: прибуток або збиток. Особливістю фінансового ризику є ймовірність зазнати збитків у результаті проведення будь-яких операцій у фінансово-кредитній і біржовій сферах, здійснення операцій з фондовими цінними паперами, тобто ризику, який випливає з природи цих операцій, тому суть ризику полягає в імовірності настання або ненастання події з можливими негативними наслідками через обмеженість матеріальних і нематеріальних ресурсів.

Література: 5; 6; 8; 11; 12; 15; 16; 19; 23; 26; 28.

Тема 9. Фондові індекси.

Для інтегральної оцінки стану фінансового ринку спеціалісти вже понад сто років використовують індекси. Інвесторів цікавить не лише динаміка цін на акції певної компанії, а й загальна тенденція всього ринку. Саме для цього практично всі біржі мають власні системи агрегатних індексів, які відображають рівень і динаміку цін на певний пакет акцій. Як правило, цей пакет складається з акцій компаній, що належать до різних галузей промисловості та фінансової сфери. При цьому акції мають входити до лістингу біржі.

Розвиткові ринку цінних паперів сприяє підвищення його інформаційної прозорості. При здійсненні операцій із цінними паперами важливо знати динаміку конкретних видів курсів, правильно оцінювати дію всіх факторів, які впливають на цю динаміку.

Література: 3; 5; 6; 9; 11; 18; 29.

Тема 10. Фондова біржа та біржові операції.

В історичному значенні поняття "фондова біржа" трактувалось по-різному. На перших порах фондовими біржами називали спеціальні місця, де збиралися продавці та покупці цінних паперів і здійснювалися угоди щодо їх купівлі-продажу. Таке місце було вигідним для обох сторін, так як передбачало можливість знайти партнерів по угоді. Надалі фондові біржі стали перетворюватися в заклади, що спеціалізувалися на наданні послуг і матеріальному забезпеченні торгівлі цінними паперами. Угоди купівлі-продажу стали укладатися в конкретні дати і час, стали більш чітко визначатися коло учасників біржової торгівлі та перелік цінних паперів, щодо яких укладалися угоди.

Література: 1; 5; 6; 11.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ РИНОК»

Денна форма навчання

Теми курсу	Кількість годин					
	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Тренінг	Контрольні заходи
<i>Змістовий модуль 1. Теоретико-організаційні основи функціонування ринку фінансових послуг</i>						
Тема 1. Фінансовий ринок: сутність, функції, призначення, основи організації та роль в економіці	2	2	8	-	-	Поточне опитування
Тема 2. Становлення, розвиток та регулювання фінансового ринку	2	2	8	-	-	Поточне опитування, тестові завдання
Тема 3. Трансформація локальних фінансових ринків у глобальний. Валютний ринок	4	4	8	-	-	Тестові завдання, практичні завдання
Тема 4. Грошовий ринок та ринок капіталів	2	2	8	-	-	Тестові завдання, практичні завдання
Тема 5. Фінансові посередники та їх функції	2	2	8	1	8	Заліковий модуль 1
<i>Змістовий модуль 2. Фінансові посередники на ринку фінансових послуг</i>						
Тема 6. Цінні папери як головний інструмент фінансового ринку. Ринок похідних фінансових інструментів	4	4	10	-	-	Тестові завдання
Тема 7. Ціноутворення на фінансовому ринку. Ціна капіталу	4	4	8	1	-	Тестові завдання
Тема 8. Фінансові та валютні ризики	4	4	8	-	-	Тестові завдання
Тема 9. Фондові індекси	2	2	8	-	-	Практичні завдання
Тема 10. Фондова біржа та біржові операції	2	2	9	1	-	Заліковий модуль 2
Всього:	28	28	83	3	8	

	Кількість годин			
	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль 1. Теоретико-організаційні основи функціонування ринку фінансових послуг				
Тема 1. Фінансовий ринок: сутність, функції, призначення, основи організації та роль в економіці	0,5	0,25	12	
Тема 2. Становлення, розвиток та регулювання фінансового ринку	0,5	0,25	14	
Тема 3. Трансформація локальних фінансових ринків у глобальний. Валютний ринок	1	0,5	14	
Тема 4. Грошовий ринок та ринок капіталів	1	0,5	14	
Тема 5. Фінансові посередники та їх функції	1	0,5	14	
Змістовий модуль 2. Фінансові посередники на ринку фінансових послуг				
Тема 6. Цінні папери як головний інструмент фінансового ринку. Ринок похідних фінансових інструментів	1	0,5	14	
Тема 7. Ціноутворення на фінансовому ринку. Ціна капіталу	1	0,5	14	
Тема 8. Фінансові та валютні ризики	1	0,5	14	
Тема 9. Фондові індекси	0,5	0,25	14	
Тема 10. Фондова біржа та біржові операції	0,5	0,25	14	
Всього:	8	4	138	

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1.

Тема: Фінансовий ринок: сутність, функції, призначення, основи організації та роль в економіці.

Мета: З'ясування суті фінансового ринку як складової фінансової системи. Обґрунтування об'єктивної необхідності та функціонального призначення фінансового ринку.

Питання для обговорення:

- Роль та місце фінансового ринку України на сучасному етапі розвитку: загальні принципи, напрями і завдання?
- Фінансовий ринок як складова фінансової системи держави: роль у акумуляції та перерозподілі фінансових ресурсів?

Дискусійне обговорення щодо принципів функціонування фінансового ринку, шляхи адаптації світового досвіду до українських реалій.

[2; 5; 6; 7; 11; 12; 15; 20; 21; 22; 24; 25]

Практичне заняття 2.

Тема: Становлення, розвиток та регулювання фінансового ринку.

Мета: Характеристика становлення та розвитку фінансового ринку. З'ясування суті державного регулювання фінансового ринку України та важелів впливу.

Питання для обговорення:

- Становлення та модернізація фінансового ринку: історичний аспект?
- Роль та місце перших центрів торгівлі цінними паперами та фінансовими активами у становленні міжнародного фінансового ринку?
- Роль та вплив Бреттон-Вудської валютної конференції на становлення та розвиток світового фінансового ринку?
- Вплив державного регулювання на розвиток фінансового ринку України?

Дискусійне обговорення щодо становлення та розвитку фінансового ринку України.

[2; 3; 5; 6; 11; 12; 15; 19; 22]

Практичне заняття 3-4

Тема: Трансформація локальних фінансових ринків у глобальний. Валютний ринок.

Мета: Проаналізувати етапи трансформації фінансового ринку. З'ясування принципів функціонування міжнародного фінансового ринку та ринку позичкових капіталів. Виникнення, принципи функціонування та специфіка операцій Євроринку.

Питання для обговорення:

- Роль та значення євродоларового ринку для розвитку фінансового ринку?
- Світові фінансові центри та їх роль в розвитку фінансового ринку?
- Євроринок: суть, структура, принципи функціонування, специфіка операцій?
- Валютний ринок: особливості функціонування та специфіка операцій?

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з трансформацією локальних фінансових ринків.

[5; 6; 7; 8; 11; 17; 21; 22; 23; 24]

Практичне заняття 5.

Тема: Грошовий ринок та ринок капіталів.

Мета: Засвоєння специфіки діяльності на грошовому ринку та ринку капіталів. Вивчення характеристик основних інструментів вітчизняного та міжнародного ринку грошей та капіталів.

Питання для обговорення:

- Особливості функціонування грошового ринку: його інструменти та функціональне призначення?
- Особливості функціонування ринку капіталів: його інструменти та функціональне призначення?
- Міжнародний грошовий ринок: специфіка операцій на ньому?
- Євроринок – специфічний сегмент міжнародного грошового ринку?
- Інструменти міжнародного ринку капіталів: особливості емісії та обігу?

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з визначення інструментів міжнародного ринку капіталів.

[3; 5; 6; 8; 11; 12; 14; 17; 23; 24]

Практичне заняття 6.

Тема: Фінансові посередники та їх функції.

Мета: З'ясування основних функцій фінансових посередників. Характеристика первинного та фондового ринків. Обговорення принципів та форм захисту майнових прав інвесторів.

Питання для обговорення:

- Функціональне призначення фінансових посередників?
- Характеристика груп фінансових посередників?
- Функції фондового ринку?
- Діяльність позабіржової фондової торгової системи?
- Функціонування Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку?
- Проблемні аспекти державного контролю за випуском і обігом цінних паперів?
- Відкритість та прозорість фондового ринку – шлях до ефективного розвитку фінансового ринку України?

Дискусійне обговорення щодо відкритості та прозорості фондового ринку – як одного з шляхів до ефективного розвитку фінансового ринку України.

[5; 6; 11; 13; 14]

Практичне заняття 7-8.

Тема: Цінні папери як головний інструмент фінансового ринку. Ринок похідних фінансових інструментів.

Мета: З'ясувати місце ринку цінних паперів на фінансовому ринку. Дати характеристику та вивчити види інструментів запозичення, прав власності, гібридні та похідні інструментів фінансового ринку. Навчитись розраховувати ринкову вартість/курс цінних паперів.

Питання для обговорення:

Роль та місце ринку цінних паперів на фінансовому ринку України?

Дискусійні питання щодо емісії та обігу інструментів запозичення та прав власності?

Дискусійні питання щодо емісії та обігу гібридних та похідних інструментів фінансового ринку?

Реалії розрахунку ринкової вартості/курсу цінних паперів?

Дискусійне обговорення щодо емісії та обігу гібридних та похідних інструментів фінансового ринку.

[4; 5; 6; 11; 19]

Практичне заняття 9-10.

Тема: Ціноутворення на фінансовому ринку. Ціна капіталу.

Мета: З'ясувати сутність, завдання та принципи ціноутворення на фінансовому ринку. Розібрати види, функції цін та механізм ціноутворення на фінансовому ринку. Провести аналіз вартості капіталу.

Питання для обговорення:

- Особливості формування цін на фінансові інструменти та послуги?
- Ціна як основний інструмент ринку?
- Вплив попиту, пропозиції та інших факторів на формування рівноважної ціни на фінансовому ринку?

Визначення проблемних аспектів ціноутворення на різні фінансові інструменти фінансового ринку.

[5; 6; 10; 11; 14]

Практичне заняття 11-12.

Тема: Фінансові та валютні ризики.

Мета: Охарактеризувати поняття та провести класифікацію фінансових та валютних ризиків. Вивчити методи оцінки ризиків та управління ними на фінансовому ринку.

Питання для обговорення:

- У чому полягає суть фінансових ризиків?
- Характеристика методів управління фінансовими ризиками?
- Валютні ризики: форми, способи оцінки та методи управління?
- Проблемні аспекти щодо страхування та управління валютними ризиками?

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з впливом фінансових ризиків на активність та доходи фінансових посередників.

[5; 6; 8; 11; 12; 15; 16; 19; 23]

Практичне заняття 13.

Тема: Фондові індекси.

Мета: З'ясування поняття фондових індексів, їх видів та місця на фінансовому ринку. Дати характеристику основних світових фондових індексів та визначити особливості та роль українських фондових індексів. Ознайомитись з методикою побудови рейтингів фондового ринку.

Питання для обговорення:

- У чому полягає суть фондових індексів?
- Необхідність та специфіка індексів фінансового рингу?
- Залежність динаміки ціни на фінансовому ринку від зміни індексів?
- Вплив зміни світових фондових індексів на курс цінних паперів?

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з впливом рейтингів фондового ринку та їх вплив на ділову активність інвесторів.

[3; 5; 6; 9; 11; 18; 25]

Практичне заняття 14.

Тема: Фондова біржа та біржові операції.

Мета: Дати характеристику фондовій біржі, з'ясувати які є види бірж, функції та правила функціонування. Вивчити основні операції фінансового ринку та фондової біржі.

Питання для обговорення:

- Необхідність функціонування фондової біржі, як специфічного інфраструктурного інституту фінансового ринку?
- Яким законам та правилам повинна підпорядковуватись фондова біржа у своїй діяльності?
- Ефективність проведення фінансових операцій на фінансовому ринку?

Практичні завдання щодо отримання економічних вигод від існування фондового ринку.

[1; 5; 6; 11]

6. КОМПЛЕКСНЕ ПРАКТИЧНЕ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні завдання з дисципліни «Фінансовий ринок» виконуються самостійно кожним студентом у формі комплексного практичного індивідуального завдання (КПЗ). КПЗ охоплює усі основні теми дисципліни, містить теоретичну і розрахункову частини. КПЗ реалізується у формі робочого зошита. Метою виконання індивідуального завдання є поглиблене вивчення найбільш актуальних проблем ринку фінансових послуг. Виконання індивідуального завдання є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з дисципліни.

7. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНІНГУ

Мета тренінгу з дисципліни «Фінансовий ринок» – сформуванню у майбутніх фахівців повне і цілісне уявлення про майбутню професійну діяльність фінансового управлінця за допомогою використання показників фінансового ринку.

Успішне проходження тренінгу сприяє посиленню практичної спрямованості у підготовці фахівців за ступенем вищої освіти «бакалавр».

Проведення тренінгу дозволяє:

- забезпечити засвоєння теоретичних знань, отриманих у процесі вивчення дисципліни «Фінансовий ринок»;
- розвинути у студентів навички пропонування обґрунтованих рішень, використання теоретичних знань для розв'язання практичних завдань та змістовного інтерпретування отриманих результатів.

Організація і порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина. Актуалізація теми тренінгового заняття та структуризація процесу його проведення. Ознайомлення студентів з метою тренінгу, його завданнями, процедурою проведення, очікуваними результатами. Представлення програми тренінгу.

2. Організаційна частина. Встановлення правил проведення тренінгу, формування робочих груп студентів, визначення завдань та розподіл ролей. Забезпечення учасників тренінгу роздатковими матеріалами: таблицями, бланками документів, алгоритмами проведення, інструкціями.

3. Практична частина. Виконання тренінгових завдань у групах із використанням базових та інноваційних методів проведення тренінгу за визначеною темою (проблемою). Підготовка презентаційних матеріалів за результатами виконання тренінгового завдання.

4. Підведення підсумків. Презентація практичної роботи в групах. Обговорення результатів виконання завдань, обмін думками з проблематики теми тренінгу, підведення підсумків, оцінка результат.

Програма тренінгу «Взаємовідносини з фінансовими посередниками» орієнтована на:

- засвоєння студентами теоретичних і практичних основ підбору економічної інформації та її первинної обробки для розрахунку ефективності проведення операцій;
- вивчення та емпіричний аналіз послуг, що надаються фінансовими посередниками на фінансовому ринку;
- отримання практичних навичок щодо здійснення інвестиційно-розрахункових операцій на фінансовому ринку з урахуванням флуктуацій.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Робота виконується у вигляді реферату та презентації і захищається на одному із занять із дорученням зовнішніх експертів та фахівців ринку.

№ з/п	Тематика	К-сть годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Сучасний стан та тенденції розвитку вітчизняного фінансового ринку	3	5
2.	Сучасний стан та тенденції розвитку вітчизняного ринку цінних паперів	3	5
3.	Сучасний стан та тенденції розвитку вітчизняного ринку державних облігацій	3	5
4.	Сучасний стан та тенденції розвитку вітчизняного ринку акцій	3	5
5.	Сучасний стан та тенденції розвитку вітчизняного грошового ринку і ринку банківських позичок в Україні	3	5
6.	Сучасний стан та тенденції розвитку вітчизняного фінансового посередництва на фінансовому ринку	3	5
7.	Сучасний стан та тенденції розвитку вітчизняної депозитарної діяльності	3	5
8.	Сучасний стан та тенденції розвитку діяльності зі спільного інвестування в Україні	3	5
9.	Діяльність комерційних банків як посередників на фінансовому ринку	3	5
10.	Розвиток небанківських фінансових посередників в Україні	3	5
11.	Розвиток інвестиційних компаній та фондів в Україні	3	5
12.	Стан правового регулювання фінансового ринку в Україні	3	5
13.	Сучасний стан та тенденції розвитку вітчизняного ринку похідних фінансових інструментів	3	6
14.	Аналіз впливу фінансових інвестицій на економічний розвиток країни	3	6
15.	Аналіз діяльності банків України у сфері фінансових інвестицій	3	6
16.	Ринок боргових цінних паперів в Україні: стан та перспективи розвитку	3	6
17.	Сучасний стан та тенденції розвитку ринку похідних цінних паперів в Україні	3	6
18.	Аналіз сучасного стану світового ринку похідних фінансових інструментів	4	6
19.	Сучасний стан та тенденції розвитку вітчизняного ринку строкових угод	4	6
20.	Діяльність інститутів спільного інвестування в Україні	4	6
21.	Діяльність страхових компаній у сфері інвестицій	4	6
22.	Система організації ринку облігацій в країнах ЄС.	4	6
23.	Визначення інвестиційних рейтингів. Порівняйте досвід країн ЄС та України	4	6
24.	Сучасний стан та тенденції розвитку вітчизняного валютного ринку	4	6
25.	Сучасний стан та тенденції розвитку фондових бірж в Україні	4	6
Всього		83	138

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, індивідуальна робота, робота у групах, метод опитування, тестування, ситуативне моделювання, реферування, виконання КПЗ, підготовка і презентація проектів.

10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Фінансовий ринок» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне тестування;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування;
- оцінювання результатів КППЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- ректорська контрольна робота;
- екзамен.

11. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції інституту.

12. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4
20%	20%	20%	40%
Опитування під час заняття (теми 1–5) – 5 балів за тему – макс. 25 балів. Модульна робота – макс. 75 балів.	Опитування під час заняття (теми 6–10) – 5 балів за тему – макс. 25 балів. Модульна робота – макс. 75 балів.	Підготовка КППЗ – макс. 40 балів. Захист КППЗ – макс. 40 балів. Виконання завдань під час тренінгу – макс. 20 балів	Тестові завдання (10 тестів по 2 бали за тест) – макс. 20 балів. Задачі (2 задачі) – по 30 балів, макс. 60 балів. Теоретичне питання – макс. 20 балів.

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Іспит	Залік	
90-100	відмінно	зараховано	А (відмінно)
85-89	добре		В (дуже добре)
75-84			С (добре)
65-74			задовільно
60-64	Е (достатньо)		
35-59	незадовільно	незараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34			F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

13. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1-10
2.	Проекційний екран	1-10
3.	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Firefox)	1-10
4.	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-10
5.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-10
6.	Програмне забезпечення: ОС Windows	1-10
7.	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	1-10

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Балицька М. В., Бровенко К. С. Фінансові технології як драйвер розвитку фінансових ринків. Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 9. С. 59-65.

2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг». № 79-ІХ. 12 вересня 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20#Text>

3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей діяльності фінансового сектору у зв'язку із введенням воєнного стану в Україні». № 2463-ІХ. 27 липня 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2463-20#Text>

4. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки». № 738-ІХ. 19 червня 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text>

5. Ринки фінансових послуг: [навчальний посібник]. Алексеєнко Л. М., Луцишин О. О., Рендович П. М. та ін. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2018. 190 с.

6. Розвиток фінансового ринку України в умовах європейської інтеграції: проблеми та перспективи [колективна монографія] / за заг. ред. В.Г. Баранової, О.М. Гончаренко. Харків: «Діса плюс», 2019. 370 с.

7. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Березень 2021. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku-7686>

8. Український каталог фінтех-компаній 2021. URL: <https://fintechua.org/market-map>

9. Фінансовий клуб. Україна займає 120 позицію з розвитку фінансового ринку. 22 січня 2021. URL: <https://finclub.net/ua/news/ukraina-zaimaie-120-pozytsiui-z-rozvytku-finansovoho-rynku.html>

10. Фінансовий ринок: Навч. посібник за заг. ред. Арутюнян С.С. К.: Гуляєва В.М., 2018, 484 с.

11. Фінансовий ринок: Навчальний посібник. Алексеєнко Л. М., Луцишин О.О., Стецько М. В. та ін. Тернопіль: Економічна думка, 2016. 217 с.

12. Abeysekera R. Examining Counsellor Expertise: Evidence from the Sri Lankan Microfinance Sector. *Business Ethics and Leadership*. 2020. № 4(1). P. 57-67. DOI: [http://doi.org/10.21272/bel.4\(1\).57-67.2020](http://doi.org/10.21272/bel.4(1).57-67.2020)
13. Adam Hayes. Financial Markets: Role in the Economy, Importance, Types, and Examples. Investopedia. May 31, 2022. URL: <https://www.investopedia.com/terms/f/financial-market.asp>
14. Didenko I., Hammadi H. Demand Forecast, Supply and Equilibrium Price on the Deposit Market: Methodology and Experience of Ukraine. *Financial Markets, Institutions and Risks*. № 1(3). P. 34-43. DOI: [http://doi.org/10.21272/fmir.1\(3\).34-43.2017](http://doi.org/10.21272/fmir.1(3).34-43.2017)
15. Jastra Ilic. Finanso «Digital Payments in Europe to Surpass \$802bn Transaction Value This Year». Senast uppdaterat: april 21, 2022. URL: <https://finanso.se/digital-payments-in-europe-to-surpass-802bntransaction-value-this-year/>
16. Julija A. Fortunly «These Fintech Statistics Show an Industry on the Rise». February 11, 2022. URL: <https://fortunly.com/statistics/fintech-statistics/>
17. Ovcharenko Valeriia. Banking industry analysis: the competitive advantage of banks, which implemented FinTech. 2019. URL: https://kse.ua/wp_content/uploads/2019/04/BFE_Thesis_final_Ovcharenko_Valeriia.pdf
18. Rubanov P. M. Transformation of the banking sector in the digital era. Mechanism of Economic Regulation. 2019. № 4. P. 110-118. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2019.86.11>
19. The Global Competitiveness Report 2019. Klaus Schwab, World Economic Forum. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf.
20. Tommaso F. D. How Public R&D Funding Can Be Profitable in Europe and in International Financial Markets? *Financial Markets, Institutions and Risks*. 2018. № 2(4). P. 13-19. DOI: [http://doi.org/10.21272/fmir.2\(4\).13-19.2018](http://doi.org/10.21272/fmir.2(4).13-19.2018)
21. Vira Vartsaba, Olha Zaslavska. FinTech industry in Ukraine: problems and prospects for the implementation of innovative solutions *Baltic Journal of Economic Studies*. Vol. 6, No. 4, 2020. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/856/908>